

Suweren podzielony – sympatycy rządzących *versus* sympatycy opozycji oraz publiczność

Przedruk i rozpowszechnianie
tej publikacji **w całości** dozwolone
wyłącznie za zgodą CBOS.
Wykorzystanie **fragmentów**
oraz danych empirycznych
wymaga podania źródła

20 lat Fundacji CBOS 1997-2017

Od 11 kwietnia 1997 r., od wejścia w życie ustawy z dnia 20 lutego 1997 r. o fundacji Centrum Badania Opinii Społecznej, **CBOS DZIAŁA JAKO FUNDACJA.**

Dwadzieścia lat w życiu politycznym, społecznym i w życiu fundacji to dużo. Wiele się przez ten czas zdarzyło.

CBOS ZREALIZOWAŁ

836
badań

REZULTATY BADAŃ STATUTOWYCH UDOSTĘPNILIŚMY
SPOŁECZEŃSTWU, MEDIOM, INSTYTUCJOM PUBLICZNYM
I ORGANOM PAŃSTWOWYM W POSTACI

3735
komunikatów

PRACOWAŁO DLA NAS

3600
ankieterów

PRZEBADALIŚMY PONAD

1 000 000
respondentów

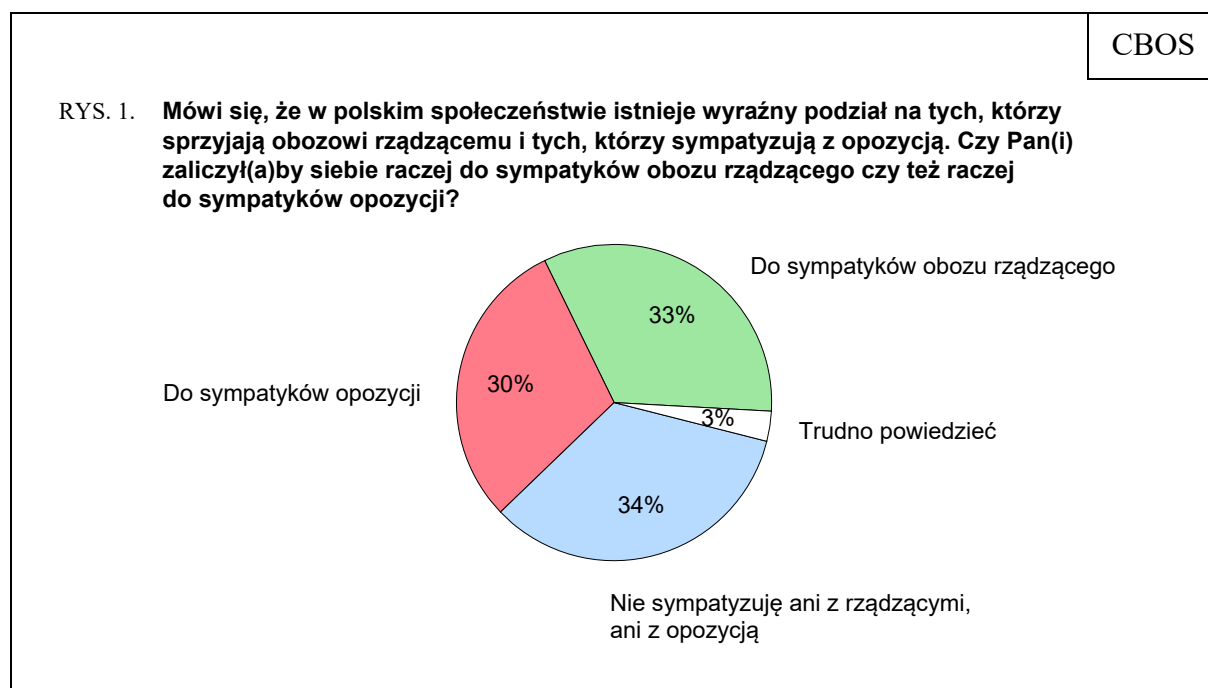

Naszym czytelnikom, naszym respondentom i sobie życzymy kolejnych lat owocnych i inspirujących badań, upowszechniania płynącej z nich wiedzy o społeczeństwie, a także popularyzacji dorobku fundacji CBOS.

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

W analizach społecznych od jakiegoś czasu przewija się opinia o wyjątkowo głębokich podziałach Polaków na tle politycznym. Mówi się, że tak drastycznych podziałów w polskim społeczeństwie nie było nawet w okresie PRL¹. W majowym sondażu² obok zestawu tradycyjnych pytań dotyczących poglądów politycznych i sympatii partyjnych znalazło się pytanie o uogólnione sympatie do rządzących i opozycji.

Na podstawie deklaracji badanych można zaryzykować tezę, że Polacy dzielą się obecnie na trzy podobnie liczne grupy – sympatyków obozu rządzącego (33%), sympatyków opozycji (30%) oraz pozostającą w tle grupę, którą umownie nazwalismy publicznością (34%). „Publicznością” jest ona tylko w tym sensie, że nie utożsamia się z żadną ze stron politycznego frontu, ale trudno mówić o jej przytomnej obecności, czyli funkcji bycia świadkiem i obserwatorem, ponieważ częściej są to osoby słabiej zorientowane w polityce, mało się nią interesujące i nieśledzące wydarzeń na scenie politycznej. Niewielu respondentów (3%) nie potrafiło określić się w tych kategoriach.

¹ Por. np. *Polska jest jak pole minowe*, rozmowa z prof. Ireneuszem Krzemińskim, „Dziennik Bałtycki” nr 97 z 26 kwietnia 2017 roku.

² Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (324) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 5–14 maja 2017 roku na liczącej 1034 osoby reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Kim są przedstawiciele każdej z grup, czym różnią się zwolennicy rządzących i sympatycy opozycji pod względem cech społeczno-zawodowych?

Zwolennikami obozu rządzącego częściej niż pozostali są mieszkańcy wsi – ponad dwie piąte z nich (41%) deklaruje swoje sympatie dla rządzących. Wśród mieszkańców wsi nie ma także osób pozostających poza sporem, czyli naszej umownie zwanej publiczności (38%). Tylko mniej niż jedna piąta mieszkańców wsi deklaruje swoje sympatie dla opozycji (17%). W najmniejszych miastach (do 20 tys. ludności) rozkład głosów jest mniej więcej taki jak w całej populacji – wszystkie trzy grupy są podobnie liczne. Z kolei im większe miasta, tym więcej wśród ich mieszkańców jest zwolenników opozycji. W największych aglomeracjach (500 tys. i więcej ludności) ponad dwie piąte badanych sympatyzuje z opozycją (43%), a tylko jedna czwarta z rządzącymi (26%). Można zatem powiedzieć, że im większe miasto, tym większa sympatia dla opozycji i – domyślnie – większy sprzeciw wobec obecnie rządzącej formacji. I odwrotnie: im mniejsza miejscowość, tym częstsze poparcie dla rządzących, a silniejsza niechęć do opozycji.

Tabela 1

Miejsce zamieszkania	Sympatycy obozu rządzącego	Sympatycy opozycji	Niesympatyzujący ani z rządzącymi, ani z opozycją	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Wieś	41	17	38	4
Miasto do 19 999	31	33	33	3
20 000 – 99 999	30	39	29	3
100 000 – 499 999	26	40	31	3
500 000 i więcej mieszkańców	26	43	31	1

Również wiek niemal liniowo wpływa na poparcie dla obozu rządzącego – im starsze osoby pytaliśmy, tym częstsze były deklaracje o poparciu dla rządu. Wśród najstarszych respondentów rządzących popiera niemal połowa (49%), a tylko jedna czwarta (26%) sympatyzuje z opozycją.

Tak jednoznacznej zależności nie widać natomiast w przypadku zwolenników opozycji, najwięcej deklaracji sympatii zebrała ona wśród ankietowanych w wieku 55–64 lata oraz 35–44 lata (odpowiednio: 35% i 34%), a najmniej wśród najmłodszych (23%).

Ponad połowa najmłodszych badanych (od 18 do 24 roku życia) dystansuje się od podziałów politycznych na naszej scenie i deklaruje się jako niezaangażowani (52%). Relatywnie duży odsetek publiczności znajdujemy także wśród respondentów w wieku 25–34 lata (42%). Oznacza to – mówiąc językiem walki politycznej – że sympatie i głosy

ludzi młodych są do zdobycia w dużo większym stopniu niż starszych pokoleń, których poglądy i preferencje są bardziej ugruntowane.

Tabela 2

Wiek	Sympatycy obozu rządzącego	Sympatycy opozycji	Niesympatyzujący ani z rządzącymi, ani z opozycją	Trudno powiedzieć
	w procentach			
18–24 lata	18	23	52	7
25–34	25	29	42	3
35–44	29	34	33	4
45–54	32	29	37	2
55–64	36	35	28	1
65 lat i więcej	49	26	22	4

Jak można było się spodziewać, poparcie dla obozu rządzącego *versus* opozycji wyraźnie różnicują wykształcenie oraz dochody *per capita*.

Rządzący mają największe poparcie wśród osób z wykształceniem podstawowym i zasadniczym zawodowym (odpowiednio: 42% i 41%), w tej pierwszej grupie odsetek sympatyków obozu rządzącego ponad dwukrotnie przeważa nad odsetkiem zwolenników opozycji (17%). Wśród respondentów z wykształceniem średnim jest tyle samo sympatyków obozu rządzącego, co opozycji (po 31%). Natomiast badani z wyższym wykształceniem, przeciwnie niż najgorzej wykształceni, ponad dwukrotnie częściej sympatyzują z opozycją (46%) niż z obecnie sprawującymi władzę (22%).

Tabela 3

Wykształcenie	Sympatycy obozu rządzącego	Sympatycy opozycji	Niesympatyzujący ani z rządzącymi, ani z opozycją	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Podstawowe / gimnazjalne	42	17	36	6
Zasadnicze zawodowe	41	23	33	3
Średnie	31	31	36	3
Wyższe	22	46	31	1

Interesująco kształtują się sympatie polityczne w zależności od dochodów *per capita*. Poparcie dla opozycji jest (z jednym wyjątkiem) tym częstsze, im wyższe dochody osiągają badani. Respondenci z najwyższej grupy dochodowej (miesięcznie 2000 zł i więcej na osobę w rodzinie) zdecydowanie najczęściej sympatyzują z opozycją (45%), wyraźnie rzadziej z rządzącymi (26%). Natomiast poparcie dla obozu rządzącego zdecydowanie przeważa wśród respondentów zarabiających średnio lub poniżej średniej (do 1399 zł *per capita*).

Jednocześnie najmniej zarabiający stosunkowo najczęściej lokują się poza dwiema stronami politycznego sporu definiując się jako niezaangażowana publiczność.

Tabela 4

Dochody na jedną osobę	Sympatycy obozu rządzącego	Sympatycy opozycji	Niesympatyzujący ani z rządzącymi, ani z opozycją	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Do 649 zł	39	16	41	4
Od 650 zł do 999 zł	38	17	39	6
Od 1000 zł do 1399 zł	40	27	31	2
Od 1400 zł do 1999 zł	36	39	22	2
2000 zł i więcej	26	45	29	0

Fakt korzystania z flagowego świadczenia społecznego, wprowadzonego przez obecny rząd, czyli z programu „Rodzina 500 plus”, nie tak silnie jak poziom dochodów wpływa na poparcie dla obecnej władzy. Wśród otrzymujących to świadczenie do sympatyków obozu rządzącego zalicza się nieco mniejszy odsetek niż wśród respondentów o niskich, a nawet średnich dochodach na osobę w rodzinie. Zarazem wśród pobierających świadczenie niemało osób lokuje się poza sporem politycznym, a opozycja ma w tej grupie niewielkie poparcie.

Z kolei najwięcej zwolenników opozycji znajdujemy wśród osób mających jedno dziecko do 18 roku życia i nieotrzymujących świadczenia. Można przypuszczać, że ta grupa respondentów podlega temu, co w psychologii jest określane jako deprivacja względna – czuje się poszkodowana przez rząd w porównaniu z tymi współobywatelami, których dochody rosną o 500 zł z każdym (poza pierwszym) posiadany dzieckiem.

Wśród najliczniejszej grupy respondentów niemających dzieci do 18 roku życia sympatie rozkładają się niemal tak samo jak w całej populacji.

Tabela 5

Korzystanie ze świadczenia „Rodzina 500 plus”	Sympatycy obozu rządzącego	Sympatycy opozycji	Niesympatyzujący ani z rządzącymi, ani z opozycją	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Ma jedno dziecko i nie otrzymuje świadczenia	27	38	34	1
Otrzymuje świadczenie	35	22	37	6
Nie ma dzieci poniżej 18 roku życia	34	31	33	3

Poparcie dla obecnie rządzących jest silnie związane z częstością praktyk religijnych. Im częstszy w nich udział, tym większe poparcie dla rządów PiS, a mniejsze dla opozycji. Wśród respondentów uczestniczących w praktykach religijnych kilka razy w tygodniu prawie

dwie trzecie sympatyzuje z rządzącymi (63%), a tylko co jedenasty z opozycją (9%). Wśród osób biorących udział w praktykach religijnych raz w tygodniu niespełna połowa popiera obóz rządzący (45%), a jedna czwarta opozycję (25%). Sympatie dla rządzących są częstsze niż dla opozycji także wśród praktykujących 1–2 razy w miesiącu (odpowiednio: 31% i 22%).

Wśród niepraktykujących natomiast zdecydowanie silniejsze jest poparcie dla opozycji (47%) niż dla obecnej władzy (11%). Porównywalny układ sympatii notujemy wśród uczestniczących w praktykach religijnych sporadycznie – kilka razy w roku (41% do opozycji, 19% do rządzących).

Tabela 6

Udział w praktykach religijnych	Sympatycy obozu rządzącego	Sympatycy opozycji	Niesympatyzujący ani z rządzącymi, ani z opozycją	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Kilka razy w tygodniu	63	9	26	2
Raz w tygodniu	45	25	27	3
1–2 razy w miesiącu	31	22	44	4
Kilka razy w roku	19	41	38	2
W ogóle nie uczestniczy	11	47	38	4

Tak silnej zależności między sympatią dla obecnych władz a antypatią do opozycji nie obserwujemy w przypadku deklaracji wiary, czyli tego, czy ktoś – niezależnie od udziału w praktykach religijnych – uważa się za osobę wierzącą czy niewierzącą. Tylko wśród badanych określających się jako głęboko wierzący skala poparcia dla władz dorównuje poparciu najczęściej praktykujących. Wśród określających się jako wierzący sympatie rozkładają się mniej więcej tak jak w całej populacji.

Jeśli chodzi o niewierzących, to identyfikują się oni z opozycją silniej niż osoby niepraktykujące. Wśród całkowicie niewierzących ponad połowa opowiada się za opozycją (56%), a tylko co dziewiąty za obecną władzą (11%).

Tabela 7

Niezależnie od udziału w praktykach religijnych, czy uważa się Pan(i) za osobę:	Sympatycy obozu rządzącego	Sympatycy opozycji	Niesympatyzujący ani z rządzącymi, ani z opozycją	Trudno powiedzieć
	w procentach			
– głęboko wierzącą	64	12	22	3
– wierzącą	33	30	34	3
– raczej niewierzącą	6	49	42	4
– całkowicie niewierzącą	11	56	33	0

Sympatie dla obecnej władzy *versus* sympatie dla opozycji, co zrozumiałe, najsilniej różnicują preferencje partyjne i poglądy polityczne.

Osoby identyfikujące się z lewicą, a także określające swoje poglądy jako centrowe najczęściej popierają opozycję (odpowiednio: 58% i 40%), przy czym ci ostatni niemal równie często deklarują się jako niezaangażowani. Natomiast prawicowcy zdecydowanie najczęściej sympatyzują z rządzącymi (69%).

Tabela 8

Poglądy polityczne	Sympatycy obozu rządzącego	Sympatycy opozycji	Niesympatyzujący ani z rządzącymi, ani z opozycją	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Lewica	13	58	27	3
Centrum	19	40	38	3
Prawica	69	16	15	1
Trudno powiedzieć	18	18	57	7

Co oczywiste, w elektoracie PiS niemal nikt nie sympatyzuje z opozycją, prawie wszyscy (poza jedną dziesiątą potencjalnych wyborców tego ugrupowania deklarujących bezstronność) popierają obóz rządzący. Relatywnie więcej zwolenników obecnej władzy znajdujemy jeszcze wśród wyborców ruchu Kukiz'15 (32%) oraz PSL (27%), choć w obu tych elektoratach niewielką przewagę ma jednak opozycja.

Z kolei najwięcej sympatyków opozycji jest wśród wyborców PO i SLD (odpowiednio: 80% i 75%). W mniejszym stopniu z opozycją utożsamiają się wyborcy Nowoczesnej (61%), starający się zachować, jak się wydaje, większy dystans wobec istniejących podziałów. Elektorat Nowoczesnej – obok sympatyków PSL, a także ruchu Kukiz'15 – relatywnie najczęściej wobec dychotomicznego wyboru między rządzącymi a opozycją deklaruje się jako bezstronny, lokujący się poza tym podziałem. Najwięcej jednak niezaangażowanej publiczności znajdujemy wśród wyborców niezdecydowanych, na kogo głosować w ewentualnych wyborach parlamentarnych (61%), a także wśród osób niezamierzających w nich uczestniczyć (54%).

Tabela 9

Potencjalne elektoraty*	Sympatycy obozu rządzącego	Sympatycy opozycji	Niesympatyzujący ani z rządzącymi, ani z opozycją	Trudno powiedzieć
	w procentach			
PiS (wraz z SP i PR)	87	1	10	1
Kukiz'15	32	35	33	0
PSL	27	32	41	0
Nowoczesna	6	61	34	0
SLD	2	75	23	0
PO	3	80	15	2
Niezdecydowani	8	24	61	7
Niegłosujący	21	20	54	6

* Określone na podstawie deklaracji głosowania w ewentualnych wyborach parlamentarnych

Podział sympatii wyraźnie różnicują deklaracje głosowania w ostatnich wyborach prezydenckich. Wyborcy Andrzeja Dudy to w większości zwolennicy obozu rządzącego (67%), natomiast głosujący na Bronisława Komorowskiego zdecydowanie popierają opozycję (71%).

Tabela 10

Na kogo Pan(i) głosował(a) w II turze wyborów prezydenckich w maju 2015 roku?	Sympatycy obozu rządzącego	Sympatycy opozycji	Niesympatyzujący ani z rządzącymi, ani z opozycją	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Na Andrzeja Dudę	67	7	23	2
Na Bronisława Komorowskiego	4	71	24	2

Można powiedzieć, że zwolennicy opozycji są trochę bardziej rozpolitykowani niż sympatycy rządzących. Wśród osób deklarujących duże zainteresowanie wydarzeniami na scenie politycznej nieco większa część sympatyzuje z opozycją (46%), niż popiera obecną władzę (42%). Wśród średnio interesujących się polityką przeważają natomiast sympatycy obecnej władzy (40%). Ponad połowa niezainteresowanych polityką (54%) stanowi umowną publiczność.

Tabela 11

Zainteresowanie polityką	Sympatycy obozu rządzącego	Sympatycy opozycji	Niesympatyzujący ani z rządzącymi, ani z opozycją	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Duże, śledzę wszystko, co dzieje się w polityce	42	46	11	1
Średnie, śledzę jedynie główne wydarzenia	40	32	26	2
Żadne, praktycznie polityka mnie nie interesuje	21	19	54	6

Zmiany w mediach publicznych spowodowały, że – jak można było się spodziewać – zwolennicy obozu rządzącego i sympatycy opozycji korzystają z różnych źródeł informacji, np. oglądają różne kanały informacyjne w telewizji. Dla sympatyków rządzących głównym źródłem informacji jest telewizja publiczna (67%), zdecydowanie rzadziej korzystają oni z programów informacyjnych TVN, TVN24 (14%) i Polsatu (10%). Natomiast dla zwolenników opozycji głównym źródłem wiedzy o wydarzeniach politycznych są programy informacyjne TVN i TVN24 (64%), a w wyraźnie mniejszym stopniu – Polsatu (14%) i telewizji publicznej (13%).

Tabela 12

Która z wymienionych stacji telewizyjnych, który z programów, jest głównym źródłem Pana(i) codziennych informacji o wydarzeniach w kraju i na świecie?	Sympatycy obozu rządzącego	Sympatycy opozycji	Niesympatyzujący ani z rządzącymi, ani z opozycją
	w procentach		
Programy telewizji publicznej – TVP1, TVP2 i TVP Info	67	13	25
Programy TVN i TVN24	14	64	38
Programy Polsatu	10	14	18
Telewizja Trwam i Radio Maryja	4	0	1
Żadna, nie oglądam telewizji	5	9	18
	100	100	100

Zwolennicy opozycji częściej niż sympatycy obozu rządzącego korzystają także z informacji pochodzących z internetu, co związane jest zapewne ze strukturą wiekową obu grup.

Tabela 13

Czy korzysta Pan(i) z internetu (sieci WWW, poczty e-mail, komunikatora internetowego itp.) przynajmniej raz w tygodniu?	Sympatycy obozu rządzącego	Sympatycy opozycji	Niesympatyzujący ani z rządzącymi, ani z opozycją
	w procentach		
Tak	54	76	71
Nie	46	24	29
	100	100	100

Spośród grup społeczno-zawodowych zwolennikami rządzących najczęściej są emeryci i renciści (odpowiednio: 44% i 42%), a także rolnicy (39%), wśród których tylko 15% popiera opozycję. W większej części po stronie obecnej władzy opowiadają się jeszcze robotnicy niewykwalifikowani (35% sympatyków obozu rządzącego i 16% sympatyków opozycji) oraz wykwalifikowani (odpowiednio: 32% i 28%), gospodynie domowe (31% i 19%), a także uczniowie i studenci (28% i 15%). Dwie ostatnie kategorie najczęściej jednak określają się jako

niezaangażowana publiczność (odpowiednio: 49% i 46%), podobnie jak robotnicy niewykwalifikowani (48%).

Opozycja natomiast znajduje swoich zwolenników przede wszystkim wśród kadry kierowniczej i specjalistów z wyższym wykształceniem (20% sympatyków obozu rządzącego i 47% opozycji), a także pracowników usług (odpowiednio: 26% i 39%) oraz osób pracujących na własny rachunek (23% i 38%).

Uogólnione deklaracje sympatii politycznych potwierdzają istnienie dość zasadniczych różnic w postrzeganiu rządzących i dokonywanych przez nich zmian. Co zrozumiałe, o byciu zwolennikiem obozu rządzącego lub opozycji najsilniej decydują poglądy polityczne oraz preferencje partyjne. Rządzących popierają przede wszystkim osoby o prawicowej tożsamości politycznej, wyborcy PiS oraz w niewielkim stopniu sympatycy ruchu Kukiz'15 i PSL. Z kolei zwolennikami opozycji najczęściej są osoby o lewicowych poglądach politycznych oraz, nieco rzadziej, centrowych, a spośród elektoratów – wyborcy PO i SLD. Również wśród wyborców Nowoczesnej poparcie dla opozycji zdecydowanie przeważa.

Niepokoić może fakt, że podział sympatycy rządzących – sympatycy opozycji tylko trochę słabiej niż polityka wyznacza stosunek do praktyk religijnych i częstość uczestnictwa w nich. Niebezpieczeństwo „zbędnego upolityczniania” życia publicznego i nadmiernego utożsamiania Kościoła z jedną opcją polityczną dostrzegł również Episkopat – o konieczności zachowania jedności i o niewykluczaniu osób ze względu na poglądy mowa była w liście pasterskim, którego głównym tematem był patriotyzm.

Zdeklarowani zwolennicy rządzących to częściej mieszkańcy wsi, ludzie starsi i słabiej wykształceni (z wykształceniem podstawowym i zasadniczym zawodowym), a także słabo lub średnio zarabiający. Fakt korzystania ze świadczenia „Rodzina 500 plus” nie jest szczególnie determinujący dla popierania władzy, która je wprowadziła, choć dość wyraźnie temu poparciowi sprzyja. Spośród grup społeczno-zawodowych z rządzącymi sympatyzują najczęściej emeryci i renciści, rolnicy, robotnicy oraz mieszcząca różne rzadziej spotykane kategorie zawodowe grupa – gospodynie domowe i inni.

Z kolei zwolennikami opozycji są przede wszystkim mieszkańcy większych miast (zwłaszcza największych aglomeracji), osoby z wyższym wykształceniem, o miesięcznych dochodach *per capita* 2000 zł i więcej. Spośród grup społeczno-zawodowych z opozycją sympatyzują głównie kadra kierownicza i specjaliści z wyższym wykształceniem, pracownicy usług oraz pracujący na własny rachunek.

Opracował
Krzysztof PANKOWSKI